

Observatoriul este de două ori în săptămână, M. reurea și Sambat'a.

Prețului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a în lăintrulu monarhiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — în strainatate pe 1 anu 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a și a trei'a câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressede de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 53.

— Sibiu, Mercuri 2/14 Iuliu. —

1880.

Cartile bisericesci resaritene traduse în limb'a magiara.

Amu promis cu alta ocaziune, că vomu reveni la ac'asta cestiune provocata și trasa de peru prin politic'a magiarismului, documentu alu unui despotismu spirituale din cel'e mai hid'ose și monstru'ose.

Daca magiarii veniti din Asi'a, baptisati mai antaiu prin calugari grecesci veniti dela Constantinopole, și dusi la biserică de ritulu orientale, aru fi ramasu în acelu ritu, s'ar fi potutu intempla prea usioru, că patriarh'ia din Rom'a noua se alega și dintre densii vreo doi barbati apostolici, precum facuse cu slavii, că se traduca scripturile și t'ote cartile liturgice în limb'a lor; atunci ei aru avea o limba biseric'escă vechia, propria, precum o au slavii. Dara duciloru și celorulati fruntasi le a convenitu multu mai bine, că dupace s'au batutu 100 de ani cu germanii, mai pe urma nu numai se se impace, ci se se și încusc'escă cu ei, dupa aceea se ad'opte religiunea și ritulu întregu alu biseric'ei catolice apus'ene, cu episcopi și predicatori adusi din Germani'a și Itali'a. Adoptandu ei ritulu apus'enu, s'au supusu totu-odata ipso facto, la cunoscut'a condițiune pusa de scaunulu Romei, sustinuta totudeauna cu perseverantia rigor'osa, că t'ote partile ritului se se execute exclusiv numai în limb'a latina, și singuru predicile se se tina în limb'a materna a fiacarui poporu, era scripturile sacre se nu cutedie ale traduce nimeni în limb'a sa.

Astadi maioritarea preponderanta a poporului magiaru din Ungari'a se tina de religiunea romano-catholica și de ritulu r.-catholicu latinu, era minoritarea e impartita în trei confessiuni protestante, calviniana, luterana, sociniana (unitariana), care t'ote au scosu de multu limb'a latina din biserică și 'iau substituitu limb'a materna magiara, cu rituri f'orte simple, care differu c'atu ceriulu de pamentu de ritulu greco-resaritenu anticu; prin urmare nici-una din confessiunile magiariloru nu are nici-o trebuintia de cartile sacre ale biseric'ei resaritene, care asia sunt de numero'se, în c'atu, precum arataseramu și alta-data, poti compune din ele o mica biblioteca.

Daca s'aru afla din întregulu corpu de 5 milioane alu natiunei genetice magiare macaru numai 1%, cari se tina la ritulu resaritenu, atunci amu întielege și noi acea agitaciune febrile, ce curge acum de 40 ani pentru traducerea și tiparirea cartiloru rituali liturgice greco-resaritene în limb'a magiara; dara și în acelu casu amu întielege traduciunea și speșele considerabili ale tiparirii, daca s'ar face de a dreptulu din limb'a originala elina, cu permissiunea și binecuv'entarea respectivei auctoritati eclesiastice supreme, singura competentă și îndreptatita în materia. Dara magiarii gr.-catholici nu vei află nici diece mii, și c'ati vei află, sunt de origine genetica mai multu decâtu problematică, era gr.-resariteni nici-unulu.

Ar mai remanea unu alu treilea casu, în care s'ar arată p'ote necesitatea traducerei cartiloru bisericesci în limb'a magiara și acela ar fi, dacă dintre romani, serbi și ruteni, s'aru fi magiarisatu, fia erasi totu numai 1%, inse asia, că dupace si-au perdutu cu totulu limb'a materna, se fia perseveratu totusi în ritulu resaritenu, ale carui carti acum nu le-aru mai întielege de locu. S'au magiarisatu, ce e dreptu, multi romani, relative multi serbi și mai multi ruteni, inse asia, că aceia perdiendu limb'a materna s'au ruptu totu-odata și de c'atra biseric'ele resaritene, orthodoxii fac'endu-se de a valm'a calvini, era gr.-catholicii, romano-catholici, și asia s'au perdutu pentru nationalitatea loru genetica.

Asia dara scopulu traducerei cartiloru rituali ale biseric'ei resaritene nu p'ote fi și nici nu este altulu, decâtu puru și simplu o mesura preparativa, o anticipare pentru acelu timpu, în care fanaticii

credu, că pop'orale care tina la ritulu resaritenu, voru fi magiarisate definitivu asia, în c'atu se nu mai întielega în limb'a loru materna nici în biserică nimicu.

Premiseramu mai în susu, că încercările acestea se facu camu de ani 40; aci inse condusi de diariulu „Szabadság“ din Oradea (Nr. 86 a. c.) le vomu face istoriculu numai dela 1850 înc'oce.

Dupace predicile ungueresci în unele comune rutenesci se începusera de pe la 1840, unu june rutenu anume Ignatiu Roskovics, nascutu în orasiulu Tocaia, dupace invetiase drepturile, se aplicase că practicantulu; magiarisatu cum era, isi puse în capu că se traduca din slavonesce cartile bisericesci în limb'a magiara; vediu inse că la unu scopu asia mare se cere cu totulu alta calificatiune, și asia renunsiandu la carier'a de juristu, se ceru în seminariulu ruteniloru din Muncaci. Roskovics fu hirotonitu în 1848, era în 1849 i se dete parochi'a slavo-rutena Salacu în comitatulu Zemplen, unde se puse pe traduceri și c'atu a tradusu p'ana în 1850 a prezentatu episcopulu rutenu Vasile Popoviciu, care le-au aflatu de bune și le-a laudatu, apoi voindu a'lu incuragia, în a. 1856 ilu stramută în parochi'a Caras din comitatulu Sabociu, unde mai toti rutenii sciau ungueresce. Roskovics alergă la episcopia în Ungvaru, că se c'era permissiunea de a introduce în biseric'a dela Caras limb'a magiara dupa traduciunile sale, în locul celei slavone. Se vede inse că canonicii din Ungvaru că membrii ai consistoriului, au incurcatu reu planurile lui Roskovics, pentru-că i s'a datu resolutiune în sensulu stravechiei praxe bisericesci și alu respicateloru dispositiuni ale scaunulu Romei, că ordinariatulu nu se simte îndreptatitu nici auctorisatu, nici nu vede că ar fi bine a publică pe a sa respundere cartile rituali în limb'a magiara, ci dacă cumva preotii magiari voru fi avendu trebuintia de ele, traduciunea se va luă la revisiune și apoi se va lucră dupa împregiurari.

Vediendu-se Roskovics pacalitu în modulu acesta, isi luă manuscriptele de traduciune și întorc'endu-se la parochia, în locu de a se încercă se le tipar'escă cu pericolu de a i se confiscă și afurisi, încep'eu se le propage în copii, în formatu care se corespundia formatulu cartiloru bisericesci, langa care le alatură și legă prin compactoru, pentru-că se insiele ochii poporeniloru. P'ana c'atra a. 1860 manuscriptele decopiate s'au latitu în mai multe parochii rutenesci. Intr'aceea s'au mai apucatu și alti popi rutenesci de traducerea unoru carti bisericesci și anume cei din Hajduböszörmény, Lelespölán, Tas, Bácsaranyos, Levelek, Szerencs, Abauj în dieces'a rutena dela Eperjes. Totu acei popi s'au adresatu cu petitiuni energio'se c'atra episcopi, că se le permita a sc'ote limb'a slava din biserică și a introduce pe cea magiara. Ei inse n'au asteptatu nici o decisiune, ci inca înainte de 1850 îndeplineau t'ote ceremoniile la îngropatiuni, baptismu, cununii, maslu (ungerea de pre urma) etc. în limb'a magiara; dara că se oficedie și s. liturgia (Missam) ungueresce, a cutediatu numai Roskovics.

(Va urmă.)

Revista politica.

Sibiu, 13 Iuliu st. n. 1880.

Acei optimisti naivi și creduli, cari se asteptau că diplomatii adunati la a dou'a editiune revediuța a Congressului din Berlin se reguledie în modu definitivu diferentiele existente între Turci'a și Greci'a, s'au amagitu amaru și realitatea le au probatu și le probedia în modu destulu de evidentu, că atotu-poternici'a și infalibilitatea diplomatiei moderne, nici chiaru candu este presidata, condusa și inspirata de unu barbatu de statu că principele de Bismarck, nu este nimicu mai multu, decâtu o fabula de convenientia, carea nu mai află crediementu, necum la natiunile civilizate, dar' nici chiaru

la cele mai arierate poporatiuni ale peninsulei balcanice.

Din momentulu în care lumea civilizata au recunoscutu legitimitatea principiului de nationalitate și aceea a luptei pentru dreptu în contra nedreptulu, rolulu diplomatiei s'au schimbatu, și din ce elu odinio'ra era acela, de a face istori'a dupa cum i dictă capritiile vanitatiei și ale arbitrariului ce o caracterisă, astadi, ea prin redestep'tarea natiuniloru au ajunsu a fi redusa la simplulu rolu, de a înregistră faptele dejă împlinite și a recunosce și a se plecă înainte logicei necorruptibile a principiiloru moderne.

Ca ilustratiunea cea mai nimerita pentru cele ce afirmaramu în liniile premergetore, ne p'ote servi chiaru ultim'a Conferentia din Berlin, din ale carei rezultate p'ana acuma celu puçinu, celu mai realu din t'ote sunt speșele banesci, ce au costatu întretinerea reprezentantiloru diplomatici din partea aceloru poteri mari, care au luat parte la acea Conferentia.

Împregiurarea insasi, că d'abea la anulu dupa primulu Congressu dela Berlin, diplomatia europ'ena și guvernele interessate s'au vediatu necesitate a se întruni și la unu alu douilea Congressu, este în destulu de caracteristica și vorbitore, pentru că se ne dispendiedie de a mai demonstră, c'atu de problematică au fostu rezultatele primulu Congressu, și că esceptiune fac'endu de nemeritat'a situatiune, ce i s'au creatu junelui și vigurosulu statu romanu, totu restulu activitatiei sale au fostu numai o c'arpitura de Joi p'ana mai apoi.

Acuma la Conferentia din Berlin reprezentantii mariloru poteri europene, mai multu s'eu mai puçinu directu interessate la deslegarea definitivă a asia numitei cestiuni orientale, se adunara că și la unu consiliu de familia, cu scopu de a regulă diferentiele de fruntarii, ce esistau între Turci'a și Greci'a de mai multu timpu, și care diferentie, în timpulu din urma, luasera unu caracteru acutu, ce amenintă cu incurcaturi resboinice între cele dou'e state litigante.

Diplomatii se adunara, se consultara, desbatura în decursu de dou'e septemani și în fine, se invoira în principiu și decretara în teoria o noua linia de fruntarie între Turci'a și Greci'a, c'atu se p'ote mai favorabila pentru acestu statu diu urma, care de și în desfasiurarea de p'ana acuma a dramei orientale au jucatu unu prea modestu rolu, totusi prin o curio'sa ironia a sortiei, se bucura de poternici protectori și are fericirea a fi copilulu resfatiatu alu Angliei, Franciei și alu Rusiei.

Totu Conferentia din Berlin decide, că rezultatulu obtienutu se se comunice guvernulu turcescu prin o nota colectiva a mariloru poteri, care au participatu la Conferentia, și totu-odata a i se intimă guvernulu turcescu, că vointi'a aceloru poteri este: că Turci'a se prim'escă și se se supuna neconditionatu și fara intardiare la decisiunile Conferentiei, de orece la din contra, va avea a face cu mani'a toturorु aceloru mari poteri, care se declarara solidarie în actiunea loru fatia cu Turci'a.

Ac'asta decretare a Conferentiei din Berlin a facutu o impresiune f'orte rea în Constantinopole și au revoltatu sangele și spiritele turciloru molateci într'unu gradu neasteptatu. Not'a colectiva inca nu s'au inmanuatu guvernulu turcescu din cause tehnice, prec'um se dice, și totusi organele guvernulu turcescu se și grabira a declară, că guvernulu turcescu nu este nici decum dispusu a se supune și a acceptă decisiunile Conferentiei din Berlin, dela care Turci'a au fostu eschisa pe nedreptu, și că este gat'a a se opune cu forti'a în contra aceloru decisiuni, chiaru și cu pericolulu de a provocă și bravă mani'a suverana a mariloru poteri europene.

Acestu limbagiu alu organelorु ofici'ose turcesci, precum și atitudinea guvernulu din Constan-

tinopole și măsurile de apărare luate deja până acuma, prin înmulțirea batalionelor armatei regulate, concentrarea lor spre fronturile grecesci și înrolarea de voluntari în totu imperiul turcescu, au răpitu cu totul liniștea olimpică a diplomației, care nu se aștepta la o asemenea exploziune de energie din partea „barbatului bolnavu.”

Acuma lumea este curioasă și înpatientă și vedia, că ce voru mai decide cabinetele europene față de această neașteptată țienută a Turciei, în dosul careia se ascundea, că și după unu paravanu, intrigele și rivalitățile acelorasi puteri, ai caror reprezentanți, mai multu său mai puțin dibaci, își zimbescu cu dulcetița pe budie, cându se afla la măs'a cea verde și cari se saruta și se înbrățosieșia cu cea mai perfectă afectatiune, cându se afla la vreunul din stralucitele și somptuoșele prandiuri diplomatice de gala.

Este foarte probabilu, că în urm'a urmelor multu serbatoritii diplomați, acaror chiamare în prim'a linia ar trebui se fia consolidarea și conservarea păcii generale, precum și a bunelor relațiuni între diferitele state, atâtu se voru totu consulta asupra cârpiturelor efemere ale păcii, până cându, unu evenimentu neprevăditu le va resturna cu o singura suflare, artificiosulu și siubredulu lor palatu alu păcii eterne, ziditu pe nisipu, din carti de jocu.

Acăsta este situațiunea momentana a politiceii europene asia, cum s'au cristalisatu ea în urm'a mesurilor decretate de către Conferența din Berlin. Ea nu este nici-decum înveselitoare și nici liniștitoare, ci din contra, presarata cu multe puncte negre și încarcata cu multe materii explozibile, care aștepta numai schinteia fosforescenta, pentru-că se se aprindia.

Liniștea ce domnesce la aparința este o liniștea falsă, în dosul careia se ascundea și se concentrăia furtune elementare. Se fimu deștepti cu totii, că se nu fimu surprinși și trantiti la pamentu, pentru că istoria nu aștepta după cei lenesi și trantori, ci ea trece înainte preste cadavrele lor, suridiendu celor ce țienu pasu cu dens'a și o insotiescu.

Discurse parlamentare ținute în cestiunea agraria transilvană.

(Urmare.)

Bokross Elek referentulu: Onorata Casa! Nu află acceptabila modificatiunea recomandata, pentru-că nu e de locu casualu, ci pe deplin motivatu testulu comisiunii juridice, care a aflatu de lipsa a enumeră în §. 2 sistem'a proceselor. Acăsta s'a motivatu prin înpregiurarea, că de cadrulu procedurii prezente se ținu, nu numai afacerile basate pe art. LIII despre regularea posesiunii pe art. LIV despre lazuturi și pe art. de lege LV despre proporționare și comasare, ci, precum a amintitu și dl. deputatu antevorbitoriu în dezbateră generală, mai sunt și cestiunile de rescumperare a pamenturilor emfiteutice și a sesiunilor diletesci, care nu se potu lasă fără unu foru competentu. Aceste sesiuni se ținu cu totulu de cadrulu proceselor urbariale, trebuie tractate în asemenea modu cu aceste din urma și tocma pentru acăsta a trebuitu se se dea aici expresiune, că și aceste procese se ținu de cadrulu procedurii prezente și de acăsta judecatoriă. Acăsta expresiune au aflat'o comisiunea juridică în precizarea următoareii notiuni: „rescumperarea prestațiunilor rescumperabile.” Intercalarea acestei notiuni a reclamatu că se se enumere și singuratecele specii de procese, deci rogu pe onorata Casa se primăscă testulu pentru-că este pozitivu necesaru. (Aprobari).

Punendu-se la votare testulu comisiunii majoritatei ilu primăscă, prin acăsta amendamentulu deputatulu Parteni Cosm'a cade.

Urmădiu la dezbateră

Capitlu II.

„Procedur'a în procesele singuratică, precum și în acțiunile de segregare urbarială și de proporționare.”

Parteni Cosm'a: Onorata Casa! Eu nu vedu exprimat în acestu capitlu ceea ce ar trebui se se exprime, și sunt de convingere, că dacă acestu capitlu se va primă asia, precum este redigiatu, scopulu acestui proiectu de lege nu se va realiză.

Nici interesulu fostiloru proprietari, nici interesulu fostiloru iobagi nu pretinde, că acestu capitlu se remana asia, că-că în acelu casu procesele ce se voru pertractă pe bas'a acestei legi nu voru fi mai eține nici se voru termină într'unu timpu mai scurtu de câtu cele de până acum, de și se afirma, că tocma acăsta ar fi scopulu legii, și naturalmente acăsta ar și trebui se fia.

Înainte de tôte imi iau voia a protestă în contra presupunerii, ce am audit'o alalta-eri în casa și pe care am cetit'o și în jurnale, că adeca aceia cari se nisuescu a amendă proiectulu din cestiune, aru voi se paralisedu aducerea legii și aru avea cugete rezervate.

Declaru categoricu că nu este posesorulu în Transilvania, care se doreasca mai ferbinte de câtu mine deslegarea perfectă a acestei cestiuni; și dacă totuși vinu cu propuneru, o facu acăsta cu cea mai buna intențiune din datorința mea că deputatu, că se concurgu și eu după potința cu praes'a ce o am în asemenea cauze la lamurirea cestiunii și la deslegarea ei într'unu modu câtu se va potea mai favoritoriu pentru toti. Dar

chiaru pentru-că me consideru în câtu-va de expertu în cestiune, mi-ar fi placutu că înainte de a votă legea se potu petrunde tôte amenunțele ei, că-că mie nu mi place a purcede după convingerile altor'a, ci numai după ale mele; dacă nu am aflatu de suficiențu timpulu câtu s'a acordatu spre studiarea cestiunii, am avutu motive fundate, și sunt convinsu că în urma și onorat'a Casa va află, că dieu eră mai bine pentru toti, dacă aveamu mai multu timpu pentru studiatu.

Onorata Casa! Eu asia credu, că dacă voim se introducemu o reforma și dacă scaderile ce ne îndemna a introduce acăsta reforma le vedem delaturate în apropierea noastră, precum le vedem aci, celu mai simplu și naturalu lucru ar fi că, dacă nu voim se introducemu în totalitatea sa modalitatea ce se observă acolo, unde recunoscem că trebile mergu mai bine și cauzele se resolvescu mai iute și mai eținu, celu puțin se ne nesuim a ne apropiă de ea.

Se fiu scusat, atâtu înainte d-lui ministru câtu și înainte dloru deputati din Transilvania, dacă afirmu, că pentru introducerea unei reforme în cestiunea prezenta mijloculu celu mai nimeritu nu este acela, a alege experti din teritoriulu, la care se referesce reform'a respectivă, pentru-că acăsta, după o praes'a atatu de vechia, nu se prea potu abate dela caile de până acum, ci mai bine sustinu în liniamentele principale procedur'a ce o cunoscu dejă cu tôte scaderile ei de catu acomodanduo se inițiescu o modalitatea de totu nouă și mai corespunditoare scopulu, că-că ei au înbetranitu într'ensă și cugeta că pe alta cale nu se potu ajutoră cauzei. Deci eu cutezu a afirmă, că legea acăstea eră cu multu mai corespunditoare, dacă se aducea fără amesteculu expertiloru transilvani de către deputatii ungureni, cari nu sunt preocupati în cestiune.

Onorata casa! Ni se spune că cauzele urbariale după procedur'a de până acum s'a resoltu în Ungaria cu multu mai repede, mai calantu și mai eținu decatu în Transilvania. Dacă este adevăratu acăsta, apoi n'avem datorința mai urgentă decatu a acceptă într' unu câtu e cu potința procederea ce s'au urmatu până acum în Ungaria.

Cauzele de regulare urbariale până la aducerea sentinței percurge trei stadii, celu dintai e permissibilitatea, alu doilea procurarea lucrurilor pregătitoare și alu treilea pertractarea meritoria. Dacă tôte aceste cestiuni se pertractă curatu după cum cere natur'a lucrurilor ce se ținu de cealaltă, regularea se efectuesce foarte repede, simplu și eținu.

Eu că fostu advocatu alu unui dominiu, care a avutu o multime de comune urbariale neregulate, din Ungaria, dela 1862 încôce, am avutu ocaziune a participă la mai multe regulări urbariale, eră de patru ani în dile de cand am onore a locu în Transilvania m'am nesuim a cunosc și referințele de acolo și a face o paralela între ambele proceduri, deci ve rogu se binevoiti a mi ascultă observările ce le facu simplu, cu tôte sinceritatea și fără nici unu cugetu rezervatu.

Pentru ce se resolvescu cauzele urbariale mai repede în Ungaria decatu în Transilvania? Pentru-că în Ungaria nu se intențesca atâtea procese câte persone interesate, ci pentru locuitorii unei comune, chiar de aru fi toti interesati, se face numai unu procesu, în care se deslegă tôte cestiunile referitoare la teritoriulu acelei comune. Prin acăsta se simplifica și se eține lucrulu pentru ambele parti și chiaru pentru motivulu, că nu se da ocaziune advocatiloru nesatosi — de cari durere că sunt prea destui și astadi — că folosindu-se de nesciința partidelor se stôrca dela densele mai mari onorarie decatu le competu, pentru-că la statorirea onorariulu este mare diferința, dacă partid'a presentă sau acțiune sau sute de acțiuni.

Mai departe afara de tactulu și generositatea actorulu, care e foarte necesara în asemenea casuri, — lucrulu principalu este că în cestiunea de permissibilitate se nu se amestece nici o cestiune meritoria.

Precandu în Ungaria cestiunea de permissibilitate se termina la o pertractare de 1/2 ora, în Transilvania sunt cauze, unde processulu curge totu în cestiunea de permissibilitate de 20 ani.

Cestiunea de permissibilitate, precumu dovedesce §. 7 și 8 alu proiectulu, nu se potu estinde decatu numai asupra întrebării, dacă în comun'a sau în hotarul respectivu au fostu ore referințe, de care se cere a se regulă? Dacă au fostu, nu sunt regulate dejă prin judecatorie, sau prin invoire reciproca?

Tôte aceste întrebări sunt atatu de simple, în catu nu e cu potința că se nu se lamurăsca în decursulu unei pertractări, căci ambele parti potu dovedi actualitatea cu documente.

Înainte de a se decide cestiunea acăsta, nu se potu procură lucrurile pregătitoare, eră în lips'a acestora a pertractă cestiuni meritoriale înseamnă, a întreprinde lucrulu lui Sisufu.

După proiectulu acăsta înse, precum dovedescu dispozițiunile coprinse în acestu capitlu, sunt puse în prospectu deodată cu cestiunea de permissibilitate a se deslegă o multime de cestiuni meritorie. A ascultă martori, a pertractă despre natur'a onor prestatiuni, a consulta expertii, a deschide pertractarea asupra opiniunii lor, etc. etc. apoi a dispune asupra pasiunilor și padurilor, precandu acele nici nu sunt mesurate, — căci măsurarea cade în cadrulu lucrurilor pregătitoare — este în contra naturii lucrulu, este o procedura foarte sumptuoasă și răpitoare de timpu.

Tôte aceste, repetu, nu se intempla în Ungaria unde chiaru pentru acăsta într'o 1/2 ora se ispravesce mai multu decatu în Transilvania în ani întregi și dacă acestu capitlu se va primă asia precum este, nu va fi mai bine nici în viitoru, justiția nu va fi nici mai ețina nici mai promptă.

Ar pot se afirma cineva, că este mai bine a clarifică unele întrebări înainte de a se începe lucrurile pregătitoare, că-că atunci eventualu, lucrurile pregătitoare nu voru costă asia multu și cestiunile decise aci nu voru mai trebui supuse pertractării meritorie.

Acăsta afirmatiune înse nu este esactă, nici într'o privința, pentru-că eventualu economisare de spese se potu referi numai la pasiune și padure, apoi precum se scie, măsurarea acestor'a costa foarte puțin, că-că și pasiunea și padurea se mesura în întregitatea lor câte într'o parcelă; eră cu pertractarea meritorie nu se economisăia chiaru nimicu, pentru-că în cestiunile principale totu va avé se urmedie o pertractare meritorie după terminarea lucrurilor pregătitoare.

Dar mai plădiu pentru acăsta și o înpregiurare foarte importantă: Sub decursulu lucrurilor pregătitoare inctii se mai înprietenescu cu cestiunea, începu a cunosc și ei cam ce au dreptu se pretinda și preveniendu ce sôrte au se astepte, cu ocaziune autenticiarii, dintr'o 100 celu puțin în 60 de casuri se împaca înainte de pertractarea meritoria; din contra, dacă încercarea împaciunii și pertractarea meritoria se face înainte de lucrurile pregătitoare, partidele necunoscându inca starea lucrulu nutrescu speranție mari și nu sunt aplecate spre pace.

Eu, onorata Casa, asiu dori că numai din acelu motivu, că în Transilvania și până acum acăsta a fostu usulu, se nu pornim pe calea de până acum, se nu continuam procedur'a prea greșă și prea scumpa, care ne a adusu în pozițiunea, de care voim se scapam, și din acestu punctu de vedere asiu scote din acestu capitlu totu ce este meritoriu și l'asiu pune la loculu seu în capitulu despre pertractarea meritoria, eră aici asiu lasă numai cea ce se referesce la permissibilitate.

O reclama acăsta și sistem'a proiectulu de lege, pentru-că după cum este acăsta redigiatu, cestiuniloru celor mai ponderose le lipsesce „titulu de permissibilitate”, fiindu acăsta rezervatu numai pentru comasari, dar o reclama, precum amintiu, și scopulu proiectulu de lege.

Astfelu întielegu eu scopulu și ve propunu după cea mai buna a mea convingere, modulu celu mai eficace după priceperea mea pentru accelerarea și eținerea proceselor urbariale; întieptiunea onoratei Case va decide asupra lui, ve rogu se primiti propunerea următoare:

Propunere la capitlu II:

Capitululu II. se transpune la comisiunea juridică cu acea îndrumare, că se lu redigedie de nou, astfelu că se remana într'ensulu în privința proceselor ce se voru începe în viitoru numai dispozițiunile referitoare la permissibilitatea cauzelor de regulare posesiunii și de proporționare, eră referitoru la procesele ce curgu dejă numai dispozițiunile transitorie, — și se lu substearna câtu se va poté mai ingraba.

(Va urma.)

Transilvania.

— (Visitatiuni scolastice.) Amu promis în Nr. 51 că ne vomu ocupa și cu unele visitatiuni de acestea, pentru-că publiculu se aiba ocaziune de a judecă despre progressulu sau și repasiunea invetiatiuni scolastice.

Dn. Franciscu Koos, inspectoru reg. de școle în comitatele Brasiovu și Fagarasiu, cunoscutu din Bucuresci (că preotu reformatu), din Dev'a, Marmati'a, Bistriti'a, este unulu din functionarii cei mai activi în sfer'a instructiunii publice, precum se cunosc și din desele visitatiuni, despre care face raportu regulatu, atâtu în comitatele (consiliile) municipale, câtu și la ministeriu, le a publicatu și în vreo 7 Nri ai diariulu „Kelet”.

Din acelea aflam, că dlu Koos din 78 de comune ale comitatulu Fagarasiu visitase în anulu trecut 31 școle cu 67 docenti, er' pe anulu curgatoriu din restulu de 47 comune a mai visitatu în 33 comune 39 școle cu 65 docenti, er' în ctulu Brasiovulu 11 școle comunale magiare cu 20 docenti, asistandu și la esamenele lor; preste acestea în cetatea Brasiovulu școlele gr.-or., evangelică și ale statulu. Din tôte acestea visitatiuni noi vomu atinge pre scurtu, adeca pre catu ne va permite spatiulu, urmatoriile:

1. Școl'a de fete a statulu în Fagarasiu cu 3 clase, buna și de lauda.

2. În Branu școl'a elementaria rom.-cat. magiara, buna. — Școl'a gr.-or. cu 3 docenti, cu edificiu prea frumosu, radiatu în anulu 1867, s'a aflatu în ordine buna.

3. În Tohanulu nou, școl'a gr.-or., nu merita acestu nume; o cascioră miserabilă, ruinată, dascalulu Bancila nu a avutu preste anu nici macaru creta; dlu protopopu Josifu Baracu fu invitat se vedea de o școl'a nouă. Școl'a din Zernesci cu 4 docenti, edificiu nou (cu unu etagiu, radiatu camu de 8 ani), demna de tóta laud'a.

4. Școl'a comunala din Tintiaru eră închisa din caus'a lucrulu de câmpu; gradin'a unui docente ne-ingradita; de altmintrele școl'a de pomi îngrijita, jurnalele classelor în ordine buna; inpletitulu pelarielor de paie înaintedea bine.

5. Școl'a gr.-or. dela Gridu, mixta, cu unu docente, edificiu nou, dara lipsescu banci; progressu că vai de elu; din 94 baiati de școl'a erau numai 19 în clase, n'are curte nici recușite de școl'a.

Scóla gr.-or. mixta din Perea, din 103 baieti de scóla de ambe sexe erau numai 30 baieti si 7 fetițe; comun'a inse e escusata, din cauza că tocma acuma se edifica biserica noua si serviciulu ddieescu se tiene in scóla, éra copiii remanu strimtorati intr'o camera mica, umeda si fórté nesanetosa. Dlu protop. Petru Popescu fu invitat, cá se védia de acea scóla.

6. Scóla gr.-or. din Cuciulat'a cu unu docente, strimtorata in doue camere din casele graf. Mikes, din cauza că propri'a scóla fórté departata, amerintiata de torente, nu mai pote servi de nimicu; trebe scóla noua, si la comassatiune se li se dé locu. George Cantoru e bunu invetiatoriu.

Coman'a de susu. In scóla gr.-or. erau 25 baieti din 77 strimtorati intr'o casciora ticalosa inchiriata. Locuitorii de 5 ani au inceputu se face o scóla noua, fara a o mai terminá; de invetiatur'a de aici nu e nimicu; dlu protop. e invitat a ingrigi de ea.

Coman'a de josu. Scóla gr.-cat. si cea gr.-resar. ambele sub unu invelisiu, desolate cu totulu, necurate si scárnave, pre candu cârcium'a vecina e unu edificiu prea frumosu. In scóla gr.-cat. din 42 baieti se aflara numai 8, in cea gr.-or. din 44 numai 17. Simbri'a docentiloru inca si din anulu trecutu neplatita; o tabla, o charta si altu nimicu, scóla de pomi, tréca mérga. Dlu protop. e invitat se vedea si de acésta.

7. Scóla gr.-or. din Veneti'a infer. cu 3 docenti, am aflatu-o in stare buna. Totu acolo scóla gr.-cath. cu unu docente ar fi bunicica, n'are inse recuise, nici scóla de pomi, nici gradina. Dlu vicariu fu invitat a ingrigi de ea.

8. Scóla gr.-or. din Veneti'a de susu cu unu docente, carui i lipsesce ori-ce metodu, unu mecanismu fara nici unu spiritu; din recuise: o tabla, o charta si altu nimicu. Scóla de pomi o a ingraditu insusi docentele si a pusu intr'ensa 60 de pomisiori selbateci.

Scóla gr.-cat. din Vadu, cu 2 docenti; metodu bunu, progresulu invederatu, dara cas'a de scóla este o vechitura ruinata; mi s'a spusu inse, cá voru se face scóla noua si dlu vicariu fu invitat a ingrigi. Cu salariulu docentiloru s'a intemplatu o mare misielia, cá-ci in budgetulu comunei sunt prevediuti 200 fl. li se-au datu inse numai cate 75; misieli'a s'a denunsiatu la comitetulu municipalu.

9. Scóla gr.-cat. din Sinc'a vechia cu 3 docenti buni, cari au metodu, dara casele fórté strimte, in catu am provocatu pre dlu vicariu, cá se ingrigésca de o scóla noua. Dirigentele Joanu Popu are sermanulu se iée restantia de plata din anulu trecutu 47 fl., din anulu acesta 113. Amu aretatu la comitetulu municipalu.

10. Scóla granitiara din Ohaba cu 3 docenti, o am aflatu in tota privinti'a in ordinea ceruta.

11. Scóla gr.-or. din Persiani cu unu docente necualificatu, scóla in tota privinti'a rea, casa ruinata, poditur'a stricata, cuptoriulu stá se cadia, gradina nu are; din 40 baieti erau numai 15 in clasa. Am invitat pre dlu prot. se védia si de acésta scóla.

12. Scóla gr.-or. din Betlénu cu doi docenti, edificiu nou, frumosu cu etagiu, progresulu de ajunsu.

13. Scóla de granitari din Voil'a cu 3 docenti, edificiu prea frumosu cu etagiu, curte larga gradin'a cultivata. Progresulu in clas'a 1 si 2 suficientu, in a 3-a eminentu; in ginnastica exercitiu prea de lauda, intrece si pre scólele statului. Pandrea este dirigentu bunu. Impletitulu pelarielor de paie merge cu bunu resultatu.

14. In Sambat'a de josu scóla gr.-or. noua, facuta dupa planu, dara docentele Bucuru Galbiniceanu nu e cualificatu de locu; inse si simbri'a lui e numai 60 fl., adeca cum e plat'a, asia si dascalulu, asia si scóla; cea de pomi cu 10 altoi si 100 pomisiori selbateci.

15. Scóla din Vistea de josu granitiara cu 3 docenti, edificiu nou cu unu etagiu, terminatu in 1879, recuise de ajunsu, scóla de pomi in ordine, progresulu preste totu bunu.

16. Scóla gr.-or. din Ucea, edificiu nou, fara mobilie si fara recuise; scóla de pomi si retirada lipsescu; dascalulu are 75 fl. pe anu, dara nu e cualificatu, amu aretatu protopopulu.

17. Scóla de statu din Porumbaculu de susu dela glajeria, a aretatu progresu fórté frumosu; dara localitatea scólei si locuinti'a docentiloru fórté rele.

18. In Porumbaculu de josu scóla gr.-cath. si gr.-or. e edificiu frumosu terminatu in 1875, cu etagiu; ambele scóle cu cate unu docente, se afla in etagiulu de susu; esamenulu in cea gr.-cat. din

cetitu si scrisu ar fi fostu bunicelu, dara docentele Joanu Tóderu nu e cualificatu pentru mai multu. Recuise: unu globu, o charta, o tabliora nu mai mare de catu o cóna de charteia. Amu aretatu vicariulu. In scóla gr.-res. instructiunea si disciplin'a este fórté buna, dara recuise nu are de ajunsu.

(Va urmá.)

Romania.

Statistic'a cultelor religiose din Romani'a.

(Urmare.)

Tabell'a 4. Eparchi'a (dieces'a) S. episcopii a Buzelui. Acésta se intinde numai in doue districte, inse din cele impoporate mai bine.

In districtulu Buzeu sunt: 4 cenobii de barbati, 2 de femei, 0, biserici 267, capelle 5. Personalu: 1 archiereu (in partibus), 5 archimandriti, 4 protosingeli, 1 protopopu, 283 preoti, 5 diaconi, 260 cantareti, 258 paraclisieri (feti), 136 monachi, 22 frati, 115 monache, 28 sorori; personalulu bisericescu in totalu 1113.

Dist. Rómniculu saratu: 3 cenobi de barbati, 2 cenobii de femei, 132 biserici, 2 capelle. Personalu: 1 protosingelu, 1 protopopu, 154 preoti, 1 diaconu, 126 cantareti, 108 paraclisieri, 102 monachi, 7 frati, 68 monache, 20 sorori = pers. 588. Personalulu bisericescu si calugarescu in dieces'a intréga: 1706. Numai 32 biserici intretinute de statu, 376 de comune, 8 de particulare, 1 de efori'a spitaleloru.

Tabell'a 5. Eparchi'a s. episcopii a Argesului, totu in 2 districte.

In distr. Argesiu sunt: 3 cenobii de barbati, 3 de femei, 3 schituri, 357 biserici, 1 capella. Personalu: 1 archiereu, 2 archimandriti, 1 protosingelu, 1 singelu, 1 protopopu, 369 preoti, 14 diaconi, 331 cantareti, 238 paraclisieri, 50 monachi, 10 frati, 45 monache, 14 sorori; totalu 1077.

Distr. Oltu: 0, 0, 0, 230 biserici. Personalu: 1 protopopu, 214 preoti, 1 diaconu, 224 cant., 85 paraclisieri; totalu 526. Personalulu biser. si monasticu din dieces'a intréga: 1603. Mai tóte bisericile intretinute de comune, numai 37 de statu, 12 de familii particulare, 2 de efori'a spital.

Tabell'a 6. Eparchi'a s. episcopii a Husiloru in Moldov'a, se intinde in 4 districte.

In distr. Cahul (restu din Basarabi'a?): 0, 0, 0. 53 biserici cu 53 preoti, 47 cantareti, 36 paraclisieri = 139.

Distr. Falcu: 0, 0, 0, 126 biserici. Personalu: 1 archiereu, 2 archimandriti, 1 protopopu, 131 preoti, 10 diaconi, 198 cant., 19 paracl., 2 monachi, 10 monache. (Unde stau acestea, daca nu e nici-o manastire?). Totalu 374.

Distr. Tutova: 0, 1 cenobiu de femei, 2 schituri, 175 biserici, 1 capella. Personalu: 1 archimandritu, 1 protopopu, 165 preoti, 10 diaconi, 265 cant., 27 paraclisieri, 5 monachi, 175 monache, 10 sorori; totalu 659.

Distr. Vasluiu: 1 cenobiu de barbati, 148 biserici, 1 capella. Pers. 1 archimandritu, 1 protopopu, 131 preoti, 6 diaconi, 237 cant., 12 paracl., 9 monachi 5 frati, 3 monache = 405. Personalu dieces. intregu 1577. Mai tóte bisericile intretinute de comune, numai 8 de statu, 18 de familii particulare evlaviose.

Tabell'a 7. Eparchi'a s. episcopii Romanulu in 4 districte.

In distr. Bacau: 3 schituri, 220 biserici, 1 capella. Pers.: 3 protosingeli, 1 protopopu, 155 preoti, 3 diaconi, 350 cant., 12 paracl., 5 monachi, 2 frati, 14 monache, 6 sorori; totalu 551.

Distr. Putn'a: 5 cenobii de barbati, 3 de femei, 209 biserici. Pers.: 3 protosingeli, 1 protopopu, 174 preoti, 4 diaconi, 310 cant., 11 paracl., 30 monachi, 36 monache, 6 sorori = 569.

Distr. Romanu: 3 schituri, 116 biserici. Pers.: 1 archiereu, 3 archimandriti, 1 protosingelu, 1 protopopu, 105 preoti, 7 diaconi, 193 cant., 29 paracl., 6 monachi, 40 monache, 6 sorori; totalu 392.

Distr. Tecuciu: 1 cenobiu de barbati, 1 de femei, 0, 162 biserici. Pers.: 1 protopopu, 144 preoti, 3 diaconi, 237 cant., 6 paracl., 4 monachi, 10 monache, 5 sorori = 410.

Pers. biser. intregu 1922.

Numai 20 biserici se intretinu de statu, 422 de particulare, mai tóte celelalte de cátra comunele politice. Cenobiile de calugari si calugaritii sunt sterse din budgetulu statului si existu numai din charitatea publica.

Tabell'a 8. Eparchi'a s. episcopii a Dunarei de josu pana in a. 1877/8 de candu s'au culesu aceste date statistice, se intindea si in Basarabi'a preste districtulu Bolgradu si Ismailu, éra in Romani'a preste alu Brail'e si Covuriluiu (Galati), avea 249 biserici si 6 schituri, éra personalu 875. Astadi acestea cifre nu mai au valóre. Episcopi'a si-a stramutatu resiedenti'a dela Ismailu la Brail'a, éra jurisdicțiunea i s'a determinatu cu referinti'a la Dobrogea.

Pana a nu trece mai departe dela cultulu orthodoxu, mai scótemu din tabellele 9 et 10 urmatórele informatiuni instructive:

Dupa inscriptiunile aflate, biserici'a

orthodoxa a Romani'e are edificie stravechi, din timpuri necunoscute, 645, din care 256 se afla pe teritoriulu episcopiei Rómnicu-Severinu, 170 pe alu mitropoliei Ungrovlachiei, 148 pe alu episcopiei Husiloru, 49 pe alu mitropoliei Moldovei, in celelalte câte puține sau nimicu. Cu date certe de inainte de secol. XV se afla 56 edificie (biserici, manastiri etc.); dintre anii 1500—1550 sunt 33; dintre 1550 pana la 1600 afi 40; dela 1600 pana 1650 sunt 71; dela 1650—1700 sunt 153. Tóte celelalte, pana la sum'a intréga de 6767 edificie religiose din tóta Romani'a, sunt dela 1700 incóce.

Personalulu bisericescu si monasticu intregu, dupa clasificatiunile vedute la fiacare diecesa, a fostu in anulu aratatu 22,178.

Sumele anuali votate in budgetulu statului pentru cultulu orthodoxu au fostu:

	lei noi (franci)
Dieceseloru singuratece	417,944
Cenobiiloru (manastiri mari) de	
ambe sexe	802,853
Monasterieloru	64,695
Bisericeiloru	617,846
Servitiulu generale alu cul-	
teloru	548,965
	Totalu 2,452,303.

Numerulu seminaristiloru hirotoniti in tóte diecesele intre a. 1872 si 1877 inclusive 1408. Se pare inse cá in Romani'a a inceputu a se simti lips'a de individi aplecati a se preoti. Noi nu ne prea miramu de acea aparitiune, care inse nu póte fi placuta.

(Va urmá si statistic'a altoru culte religiose.)

Dare de séma,

despre banii incursi la maialu arangeatu la 1. Juniu a. c. de junimea universitaria romana din Clusiu, in favóre fundulu gimnasiale din Siomcut'a-mare si a scólei gr.-cath. din Giláu.

Ajutóriele de bani incurgu sporadice. din di in di; deci e cu nepotintia a sci resultatulu finale alu venitulu inca de pe acuma; éra cu finea lui Maiu si inceputulu lui Juniu plecandu multi juni spre ferii acasa, cei remasi in Clusiu fiindu ocupati cu esamenele, junimea nu se potu aduná in numeru deplinu, cá se dispuna decisivu asupra inpartirii venitulu curatu si se dea absoluturiu comitetulu arangeatoriu. Dreptu aceea subscriis cá reprezentanti ai junimei, la rogarea comitetulu arangeatoriu, conchiamaramu junimea remasa inca in Clusiu pe 15 Juniu la siedinti'a, cá se primimu actele si banii din manile comitetulu arangeatoriu. O comisiune din dd. Demetriu Ciutta si Alesandru Popu med. fu insarcinata cu revederea actelor, carea affa tóte in ordine si pe deplinu justificate. In diu'a urmatóre, 16 Juniu, subscriis depuseramu venitulu curatu de 161 fl. 50 cr. in cass'a de pastrare clusiéna, predandu cartic'ia de pastrare dlui adv. Aureliu Isacu, carele binevoi a luá asupra sa si sarcin'a de a primi si a aloca toti banii ce voru mai incurge spre scopulu acesta. Pastrarea actelor s'a concrediatu secretariulu junimei.

Ratiociniulu, distribuirea baniloru si absolvarea comitetulu arangeatoriu amanandu-se pe inceputulu anului scol. venitoriu (Septembre), pre candu junimea se va întóce la cursuri, rogamu pe o. publicu si partile interessate a fi cu indulgentia si incredere pana atunci; éra pe dd. colectanti a tramite banii la adress'a dlui Dr. Aureliu Isacu, advocatu in Clusiu, carele va binevoi a continuá cu publicarea contribuiriloru incurse dela 16. Juniu incóce.

Conformu decisiunei junimei, venitulu curatu pana la 200 fl. va fi inpartitu in doue parti egali, in favóre celoru doue institute; éra ce va intrece se va destiná fundulu gimnasiale.

Aducéndu aceste la cunoscinti'a p. o publicu, multiamimu aceluia-si pentru concursulu seu si zelulu cu care a inbracisiatu o cauza de interessu culturalu romanescu atatu de insemnata; éra dreptu deosebita recunoscinti'a si legitimare publicama mai la vale numele toturoru marinosiloru contribuanti.

I. Preste pretiulu intrarei au datu dd.:

Lazaru Baldi 3 fl. 50 cr., G. Domsia 4 fl., Nicolau Popu (Monosturu) 2 fl., Dr. Aureliu Isacu 3 fl., N. Bozacu 3 fl., N. Dumbrava 3 fl., Juliu Coroianu 50 cr., Alesiu Popu 1 fl. 50 cr., N. Popsioru 50 cr., Leontinu Popu 50 cr., Alesandru Comanescu 1 fl. 50 cr., Joane Petranu 1 fl., J. Grozavu 1 fl., Alesiu Simonu 5 fl., Dr. Gregoriu Silasi 2 fl., N. Nasta 3 fl., J. Siulutiu 50 cr., Joane Popu 1 fl., Juliu Magyarossy 50 cr., N. Joanovicu 3 fl., Dr. Filipanu 3 fl., Josifu Rusu 1. sublocot. Marinu 1 fl., Gavrilu Popu din Feleacu 1 fl.

II. Dlu adv. Juliu Caroianu a binevoitu din iniciativ'a-i propria a colectá in sér'a petrecerei 14 fl. 13 cr., din cari 6 fl. s'a destinatu fundulu societatii „Julia” éra restulu s'a spessatu cu cin'a calusieriloru (soldati). Asemenea d. jude A. Comanescu, apretiandu bravur'a calusieriloru, i-a ospetatu cu vinu.

III. Ajutórie particulare ni s'a tramisu dela: 1. Il. Sa d. episcopu Dr. Victore Mihályi 5 fl.; 2. Ter-gulu-Muresiului (11 fl.), colect. d. Vasiliu Hossu 2 fl., Antoniu Stoic'a 1 fl., Onoriu Francu 2 fl., X 2 fl., dn'a Amali'a Moldovanu 2 fl., dn'a Veturia Velicauu 1 fl.; 3. Cernauti soc. „Junimea” 10 fl.; 4. d. Balintu Garabatu 1 fl., Simeone Stanescu 1 fl., Dr. Josef Zsigmond 1 fl., Ladislau Balog 1 fl., Josifu Cotisielu 30 cr., Simeona Barca 20 cr., Bernatu Rosenberger 2 fl.,

Adamu Csákány 1 fl., Georgiu Jacobu 16 cr., Jacobu Azbey 20 cr., Sigismund Föris 25 cr., J. Wenzel 20 cr., Martin Biluska 20 cr., Dénes 1 fl., Juliu Décsi 1 fl., Filimonu Mironu 30 cr., V. Popu 50 cr., Simionu Velle Gavrisiu 50 cr., Simionu Biluska 1 fl., Teodoru Esztegár 50 cr., Joane Michesiu 40 cr., Jacobu Muresianu 20 cr., Simionu Velle 20 cr., Onuti Velle 20 cr., Stefanu Szakács 1 fl., Joane Popu 2 fl.; 6. Mociu (13 fl.), colect. d. Dr. Joane Danu 1 fl., Joane Mezei 2 fl., dn'a Maria Bozacu 1 fl., Joane Germanu 3 fl., F. Hosszú 1 fl., Joane Hosszú 5 fl.; 7. Turd'a (13 fl.), colect. Samsonu Ratiu 1 fl., Dr. Ratiu 1 fl., Anania Moldovanu 1 fl., Joane Mészáros 1 fl., J. Petrica 1 fl., Pavelu Medanu 1 fl., Joane Molnár 1 fl., J. Filipescu 1 fl., Elen'a Oláh 1 fl., Dionisiu St. Siuluti 2 fl., Onoriu Tilea 1 fl., Vladuti 1 fl.; 8. Blasiu (16 fl.), colect. d. prof. Joane Negrutiu 1 fl., ?? 1 fl., Papfalvi 1 fl. 50 cr., Joane Fekete Negrutiu 2 fl., VestemEANU 2 fl., Mánfi 1 fl., Antonelli 1 fl., Dr. J. Ratiu 1 fl., Dr. Jacobu Brandusianu 1 fl., Simione Popu Mateiu 1 fl., Simione Mendel 2 fl., Dr. J. Colceriu 1 fl., Georgiu Vlassa 1 fl., ?? 50 cr.; 9. Brasiovu (22 fl.), colect. Josifu Popu 1 fl., Constantinu Steriu 5 fl., N. Strevoiu 1 fl., J. Lengeru 1 fl., O Sorescu 1 fl., P. ? 1 fl., J. Padure 1 fl., Dr. Muresianu 1 fl., Simeonu Margineanu 1 fl., Josifu Baracu 1 fl., Joane Petricu prot. 1 fl., Dr. Neago 2 fl., Lukas v. Prunkulu 1 fl., Justinianu M. Grama 1 fl., Jordanu J. Munteanu 1 fl., Victore Popescu 1 fl., P. Josifu 1 fl.; 10. Rodn'a-Naseudu (18 fl. 10 cr.), colect. d. Dr. Simionu Stoica 3 fl., Silvestru Muresianu 50 cr., Fridericu Daichendt 1 fl., Clemente Lupsaiu 5 fl., Pantelemonu Domide 2 fl., Emiliu Hosszú 1 fl., Gavrilu Cardanu 40 cr., Zacaria Popu 50 cr., Gavriele Sangeorsanu 20 cr., Gabriele Anca 1 fl., Luca Katona 1 fl., Joane Josipu 1 fl., Inocentiu C. Porcius 50 cr., Domide Florianu 1 fl.; 11. Abrudu (2 fl.), colect. d. Georgiu Ivascu 1 fl., D. ? 1 fl.; 12. Dev'a (16 fl.), Nicolau Oprea 3 fl., Franciscu Hosszú Longinu 2 fl., ca colectanti, Joane Motiu 1 fl., Georgiu Nicórá 3 fl., Georgiu Joane Popu 1 fl., Mihaiu Bontescu 5 fl., Dr. Lazaru Petcu 1 fl.; Ghierl'a (11 fl.), colect. d. V. G. R. Borgovanu, Anderko 1 fl., Biltiu 1 fl., Georgiu Stetiu 1 fl., Red. „Amiculu Familiei“ 5 fl. si pretiu redus la tiparirea invitatiunilor; 14. Niresiulu-micu (5 fl.), Mateiu Strimbu 50 cr., Joane Hosszú 1 fl., dn'a Hosszú nasc. Teresi'a Dragosiu 1 fl., Dimitrie Peteru 1 fl., Joane Pocolu 50 cr.

Din siedinti'a junimei, ténute in Clusiu la 15. Juniu 1880.

In numele junimei

presedintele
Vincentiu Nicórá, m. p.
prof. fl.
secretariulu
Augustu A. Nicórá m. p.
juristu.

Sciri diverse.

— (Necrologu). Joane László, parochu si administratoru protopopescu eparchialu, soci'a s'a Ann'a si fiii loru Hortensi'a, Valeriu, Jacintu, Silvi'a si Marcelu cu ánima franta de dorere anuncia consangeniloru, amiciloru si cunoscutiloru, cum-cá iubit'a loru fiica respective sora

Lucreti'a

eleva de buna sperantia in class'a a VI a scólei de fetitie de aci, abea in etate de 13 ani si siése luni, in urm'a unui morbu greu de 4 luni, prove-diuta cu s-le Taine ale moribundiloru: adormi in Domnulu la 7-a Juliu a. c. 5 ore d. a. spre cea mai simtita a loru dorere.

Zlatn'a, in 7 Juliu 1880.

Fia-i tierin'a usóra!

— (Denumire). Monitoriulu ungurescu publicá denumirea d. Ludovicu Szabo fostu judecatoriu la tribunalulu din Brasiovu, de procuroru pre langa tribunalulu din Sibiu, in loculu d. Joane Deesy permutatu acum cateva luni cá presiedinte alu tribunalulu din Brasiovu.

— (Invitare). Adunarea generala a despartimentulu XI a „Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporulu romanu“ se se va tienea in a. c. la 22 Juliu st. n. in Simleulu-Silvaniei; deci sunt rogati cu tóta onórea toti membrii partinitori ai Asociatiunei, a participá la acésta adunare.

Datu Simleulu-Silvaniei la 9 Juliu 1880.

Alimpiu Barbolovicu m. p.,
vicariu for. gr.-cath. episcop. alu Silvaniei si
directorulu Desp. XI.

— (Sciri merunte din Gerl'a.) In comun'a Dindeleagu comitatulu Solnocu-Doboc'a, pieru vitele cornute. In unu intervalu de 2—3 septemani au moritu 16. Primariulu com. a facutu aretare despre acésta pretorelui. Indata a si venitu in comuna veterinariulu comitatulu, insocitu de pretorele adj. Ni s'a parutu curiosu, cá veterinariulu fara de a se sectioná vit'a mórta, ne-a spusu, cá pieru de „gangren'a de splina“ (lépfene).

Semenaturile de tómná pre aici sunt rari, dara promitu o recolta bogata. Cele de primavéra sunt

frumóse preste asteptare; lucratorii sunt preste mesura scumpi. Unu dileriu 60—80 cr.

Domnulu Joane Marcu, preotu si protopopu in Satmaru, se svercolesce, cá se refranga cele publicate in „Observatoriulu“ si „Gazeta“ despre parochi'a din Satmaru. „Paserea se cunosce dupa pene.“ Dlu Marcu in afacerile sale preotiesci si protopopesci lucra unguresce. Acésta o va probá si urmatórea inpregiurare. Unui invetiatoriu din tractulu seu, cá se fia admisu la esamenu, ia datu Testimoniulu ungurescu. Densulu nu scie óre, cá corpulu professorale si comisiunea esaminateóre dela preparandi'a diecesana este compusa din Romani? X—Y.

— (S'a u mai intemplatu si pe airea.) Diariulu „Securea“ din Brail'a (care pana deunadi esia in doue limbi, romanesce si grecesce), intre alte scandale, fórte dese in cele doue porturi danubiane, publica si pe urmatoriulu:

„In cas'a Catincei Barbieritiei, strada Silistrei, colórea verde din acésta urbe, fiindu unu copilu mortu, preotulu enoriei, Grigore Neacsiu, fiindu dusu in plimbare de petreceri, necesitatea reclamá de a se inmorméntá cadavrulu. D-na Catinca a luat pe preotulu Jónu Pana, colegulu preotulu Grigorie, la biseric'a St. Spiridonu.

Pe candu preotulu Jón Pana mergea cu mortulu pe strada spre cimitiru, sosindu si pop'a Grigore dela plimbare, sare din trasura si, cu mai multe insulte, desbraca de odajdi pe betranulu si onorabilulu preotu, 'i smulge lumina de din mana, si ponesce in fuga cu mortulu, cu tóte cá a fostu rugatu de d-n'a Catinca si alte persóne se lase pe preotulu Jónu, si cá din acésta nu va suferi nici o perdere, de óre-ce se va plati pe deplinu la amendou. Tóte au fostu in vanu, cá-ci artia-gosulu preotu a strigatu, cá nu permite preotulu Jónu a 'lu insoci, pentru cá acesta este prea móle, éra nu cá densulu iute la picioru.“

S'a u mai vediutu popi smulgéndu'si barbile nu numai in carciuma, ci chiaru si in altariu si n'au fostu nici cine se'i arate, cá se fia respopiti, rasi, si precum se dice in stilulu vechiu alu Romaniei, pecetluiti.

Dupa acelasu diariu, siepte bulgari gradinari omorira pe unu carutiariu si pe alti doi ii batura asia, in cátu nu mai éra sperantia la viéti'a loru.

— (O solemnitate mare nationale) decurse in Russi'a la Moscua in memori'a celui mai geniale poetu russescu Alexandru Sergheieviciu Puschin, adevratu profetu alu natiunei sale. Literatur'a russésca nu este vechia precum e la alte câteva popóra atátu asiaticé cátu si europene; aceea inse a facutu progresse mari in cei din urma 100 de ani, incepéndu dela Lomonosov, Dersavin. Capaist, Vivin, Gu-boiedofi, Criloff pana la Puschin, apoi dela elu pana la Gogol si Turgheniev. „Societatea amiciloru literaturéi“ pune lui Puschin unu monumentu fórte frumosu. Puschin nascutu in 26 Maiu 1799 din familia nobila, isi facuse studiile in St. Petersburg, aplicatu in functiuni publice, dara passionatu pe poesia, cá tineru infocatu si ingan-fatu, scriendu satire amare contra celor mai defrunte barbati de statu, fu exilatu de doue ori, éra mórtea 'i fu in 10 Feb. 1837 dintr'unu duelu avutu cu unu francesu anume d'Antes, care amblase dupa soci'a lui. Puschin a scrisu fórte multu si bine; elu este pentru russi ceea-ce e lord Byron pentru anglie. Unele scrieri de a le lui potu se fia cunoscute si literatiloru romani dupa traductiuni publicate in Moldov'a intre 1840—8.

Post'a redactiunei.

— Miercurea. Da, inse ati platitu tax'a la tipografu?

— Anonimu. Articu scrisu din dio'a de Craciunu, ajunsu in Sibiu la 3 Juliu, cu marc'a S. Szt. György. Bunu ar fi, dara cine e auctorulu? Redactiunea se nu scia cu cine are a face? Se ertati, dara acesta ar fi unu votu de neincredere, pentru care multiamimu.

— Bistriti'a, 23 Juniu. Totu anonimu. Nu se póte.

— Rodn'a vechia. Spre revisiune presiedentelui, cu 1 di inainte.

— Gherl'a, 21 Juniu. Prea bine, dara acuma nu se póte; se tréca si adunarea generala.

— Rom'a, Juniu. Vedemu cá ati publicatu in „Desteptarea“ dela Lugosiu. Bine e asia.

— J. P. J. Nu te superá, cá-ci meritulu initiativei este alu d-tale.

— Jucu, 20 Juniu. Materii atátu de diferite ceru discussiune personale; cu scrisulu se perde timpu fórte multu. La Turd'a?

— Bozovicu, 26 Juniu. Se va face, numai inca ceva patientia amicabile.

— Abrudu, 24 Juniu. §§-i 301—302. De ce nu la consistoriulu de aici? Ce se va potea.

— Bai'a mare, 7 Juliu. Tóte discussiunile asupra limbei se le rezervamu pe tómná; pana atunci se suferimu ori-ce insulte.

— Malulu Ariesiului, 9 Juliu. Cátu mai curendu; dara list'a numelor se va sterge.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“

Cu Nr. 52 s'au incheiatu Semestrulu I alu anului c., éra alu II-lea se incepù mercuri in 2/14 Jul. Rogamu pe domni carii n'au apucatu a innoi abonamentulu, cá se binevoiesca a inaintá pretiulu, spre a ne potea reguá si noi cu atátu mai virtosu, cá incercarea ce facuseramu de a continuá cu espeditiunea conformu dorintiei multora, in locu de a reusi, ne causase incurcaturi cu totulu neasteptate.

Conditiiunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului si adeca:

In laintrulu monarchiei:

Cu 4 fl. val. austr. pe 6 luni.

Cu 2 fl. val. austr. pe 3 luni.

In strainetate:

Cu 5 fl. séu 11 franci pe 6 luni.

In Sibiu „Observatoriulu“ costa 3 fl. 50 cr. pe 6 luni, éra dusu la casa cu 50 cr. mai multu.

Abonamentele se potu face mai usioru prin asemnatiuni (mandate) postali, de a dreptulu la Redactiune in Sibiu, Piat'i'a mica Nr. 27.

NB. Ne rogamu éra, cá oo. adrese se fia scrise intregi si respicatu pe propriulu cuponu (Szelvény) alu mandatulu de posta, in dosu, inse asia, cá se nu tréca preste propriulu mandatu (asemnatiune, utalvány, Anweisung) cá-ci acestea doue documente se despartu taindu-se printre liniile paralele asia, in cátu mandatulu subscrisu de primitoriu remane la posta spre legitimarea sa, éra cuponulu la editoru. Domni abonati vechi aru facilitá fórte multu espeditiunea, daca aru binevoi a inscrie Nr. esped. de pe fasiór'a adresei, séu a lipi adress'a intréga.

Redactiunea.

Publicare de licitatiune.

In 1 Augustu a. c. la 10 óre a. m. se dá in intruprindere prin licitatiune minuenda, edificarea morei basilitane dela Blasiu.

Pretiiurile de esclamare sunt:

- a) lucru de bardasiu, eu materialu cu totu 5622 fl. 33 cr.
b) lucru de fauru „ „ „ „ 574 „ 42 „
c) lucru de lacatariu si glajariu „ „ 178 „ — „
la olalta 6374 fl. 75 cr.

Licitantii au se depuna vadiu de 10% din pretiulu esclamarei.

Elaboratele despre edificiuulu recerutu si conditiunile se potu vedé in cancelari'a advocatulu archidiecesanu gr. c. in Blasiu, unde se va tiené si licitarea.

Blasiu, 10 Juliu 1880.

(22) 1—2

Consistoriulu gr.-cath.

• Cura pentru érna. •

Wilhelm's
THE'A CURATITORE DE SANGE
antiartritica si antireumatica

a lui (1) 13 25

Franciscu Wilhelm,

farmacistu in Neunkirchen (Austri'a de jos),

a fostu folosita in fórte multe casuri cu rezultatele cele mai bune, ceea ce se probédia prin mii de scrieri de recunoscintia, in contra sioldinei, a reumatismulu, a raneloru deschise, in contra reletoru invecitate si permanente, a raneloru care puroieza neincetatu, ale bubeloru pe piele, remase din morburu secuale, bubeloru de pe corpu si din fatia, peteloru, bubeloru siphilitice, inflatureloru de ficatu si splina, dureriloru honoroidale, galbinare, suferintiloru intensive a nerviloru, a muschiloru si a dureriloru la incheiaturi, greutatiloru de stomacu si de venturi, incuieriloru, ale adului, polutiuniloru, inptentiei la barbati si pótele albe la femei, morburiloru serofulose, inflaturi ale ghinduleloru si in contra altoru suferintie. Atestatele la cerera se tramitu gratis.

Pachete impartite in 8 dose se ada cu pretiu de 1 fl., pentru timbru si pachetare se socotescu 10 cr. Pentru de a se apará de falsificate, se se caute cunoscutele marce brevetate si legalisate in mai multe state.

Se ada de vândiare in Sibiu la d-nii Fried. Thallmayer si L. B. Misselbacher.

• Cura pentru primavara. •

Editoru si redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Krafft.**